

Nr 193

Av herr **Mogård**, om anslag till förstärkning av Stockholms högskolas personalorganisation.

Genom 1948 års avtal mellan staten, Stockholms stad och Stockholms högskola förvandlades högskolan i realiteten till en institution av statlig karaktär. I den proposition rörande godkännande av avtalet, som förelades 1949 års riksdag, kom avtalets innebörd i fråga om statens ansvar för högskolan och målsättningen beträffande högskolans omfattning till klart uttryck. Här förklarade nämligen föredragande departementschefen, att en betydande både personell och materiell upprustning vore av nöden för att sätta högskolan i stånd att uppnå och bibehålla paritet med statsuniversitetet. Trots de betydande förstärkningar, som därefter kommit högskolan till del, har den avsedda pariteten likväl icke uppnåtts under den gångna åttaårsperioden. Riksdagen har vid två tillfällen uppmärksammat högskolans beträngda ställning. Första gången skedde det 1952, då riksdagen på förslag av statsutskottet begärde en upprustningsplan på lång sikt för högskolan. En sådan uppgjordes omedelbart av högskolans rektorsnämnd. Enligt denna skulle Stockholms högskola genom ökade anslag under en femårsperiod vid utgången av budgetåret 1958/59 i stort sett ha uppnått paritet med Uppsala universitet. Då förverkligandet av denna plan dröjde, fann sig riksdagen föranlåten att ånyo ingripa i frågan. I enlighet med förslag av statsutskottet, som framhöll nödvändigheten av att Stockholms högskola inom rimlig tid komme i paritet med universitetet i Uppsala och Lund, anhöll riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t, att en översyn genom en på lämpligt sätt sammansatt organisationskommitté skulle ske rörande högskolans resurser, utbyggnadens lämpliga utformning etc.

Vid slutet av år 1955 förelåg ett av en inom ecklesiastikdepartementet tillkallad utredningsman uppgjort betänkande med utredning och förslag angående förstärkning av högskolans personalorganisation m. m. Utredningsmannen har häri uttalat bl. a., att det icke minst för att möta det ökade behovet av akademiska lärarkrafter för honom framstode såsom angeläget, att Stockholms högskolas personella och materiella resurser inom en ganska snävt begränsad tidsperiod bringades i paritet med universitetens i Uppsala och Lund. Vad beträffar personalorganisationen räknade utredningsmannen med en treårsperiod, omfattande budgetåren 1956/57—1958/59 med huvudvikten lagd på de två första budgetåren, där ej lokalförhållandena föranledde till annat.

Den första etappen av utredningsmannens program förverkligades i stort sett genom riksdagens bifall till de av Kungl. Maj:t i proposition nr 108 till 1956 års riksdag framlagda förslagen. Med tanke på det starkt stigande studentantalet — vid Stockholms högskola ha under de tre senaste höstterminerna inskrivits respektive 1 046, 1 122 och 1 169 studerande — hade det syntts självfallet, att det ovannämnda av utredningsmannen framlagda programmet skulle ha omedelbart fullföljts. Det är därför med beklagande man konstaterar, att i statspropositionen till innevarande års riksdag, bilaga 10, åttonde huvudtiteln, detta program endast till en del föreslagits bliva realiserat. Såvitt framgår av propositionen, har universitetskanslern i överensstämmelse med utredningsmannen för budgetåret 1957/58 föreslagit inrättande av nya tjänster eller förändring av vissa tjänster samt beviljande av ökade anslag under sammanlagt 56 punkter. Departementschefen upptar däremot endast 27 förslag i motsvarande hänseenden. Då departementschefen samtidigt framlägger i och för sig mycket glädjande förslag om förstärkningar av personalorganisationen och materielutrustningen vid de tre rent statliga universiteten, innebär emellertid detta, att den eftersläpning, varunder högskolans organisation lider, endast delvis inhämtats och icke på långt när i den takt, som hade varit önskvärd. Den redan 1948 angivna målsättningen, paritet med statsuniversiteten, synes sålunda ännu ganska avlägsen.

Vad gäller denna paritet kan det måhända här förtjäna framhållas, att man därmed inom högskolan icke torde ha avsett paritet på alla punkter i den meningen att Stockholms högskola skulle ha exakt samma utrustning ämne för ämne som fallet är vid Uppsala universitet exempelvis. I själva verket tala åtskilliga skäl mot en sådan identifiering av universiteten, och utvecklingen har delvis också gått i annan riktning. Sammansättningen av studentkåren och de studerandes studiemål torde ävenledes kunna uppvisa en del variationer vid Stockholms högskola i jämförelse med statsuniversiteten. Vid högskolan förekomma sålunda i viss utsträckning studerande, som redan tidigare avlagt en akademisk examen och önska specialisera sig i anslutning till den verksamhet de bedriva eller som eljest vilja vidareutbilda sig. Det synes för övrigt också vara ett samhällsintresse, att man vid den nödvändiga utbyggnaden av de vetenskapliga resurserna i detta lilla land även beaktar önskvärldheten av en ändamålsenlig differentiering av dessa. Emellertid föreligger på en punkt ett paritetskrav, som icke får eftersättas, nämligen att de studerande vid Stockholms högskola erhålla samma kvalitativa utbildning som vid statsuniversiteten. Med andra ord, själva basorganisationen för den akademiska undervisningen måste vara uppbyggd så, att full paritet alltid kommer att råda i fråga om undervisningens kvalitet vid de fyra lärosätena. Detta för-

utsätter givetvis icke blott att Stockholms högskola uppnår paritet med den status, som statsuniversiteten hade för ett par år sedan, utan även att högskolans resurser i fortsättningen utbyggas i samma takt som vid dessa. Det måste givetvis ha varit en sådan paritet, som riksdagens statsutskott avsett i sitt utlåtande 1954.

En dylik förstärkning av basorganisationen innebär den överföring av tjänster från anslaget till Tillfälliga förstärkningsanordningar vid universiteten m. m. som skett vid de tre statsuniversiteten men däremot icke vid Stockholms högskola. Vid universiteten i Uppsala och Lund har sålunda ett stort antal nya tjänster inrättats i bl. a. de för lärarutbildningen centrala undervisningsämnena matematik, fysik och teoretisk fysik med mekanik samt i de moderna språken, i historia och i litteraturhistoria. Däremot ha av högskolans myndigheter framställda äskanden i samma riktning icke blivit tillgodosedda. Även om dessa tjänster ändock skulle bli till finnandes under budgetåret 1957/58 genom att medel härför anvisas ur förstärkningsanslaget, innebär det dock en avsevärd skillnad i fråga om undervisningens planering och dess trygghet, att de för undervisningen ansvariga professorerna redan från början ha klart besked om vilka tjänster som stå till buds. Helt naturligt kommer en icke obetydlig osäkerhet att vidlåda planeringen då det, såsom varit fallet under det gångna året, icke visat sig möjligt att erhålla besked angående tillgängliga undervisningsresurser i så god tid före den aktuella terminen som är nödvändigt med hänsyn till en ändamålsenlig planering. Den förstärkning, som högskolans myndigheter äskat, avser sammanlagt 11 tjänster i så centrala ämnen som matematik, teoretisk fysik med mekanik, engelska språket och tyska språket samt litteraturhistoria. Ett uppförande av dessa tjänster på högskolans ordinarie stat synes icke i och för sig behöva medföra ökade kostnader, därest anslaget till Tillfälliga förstärkningsanordningar, i statsverkspropositionen uppfört med tre miljoner kronor, minskas i motsvarande mån.

Jag vill därför hemställa,

att riksdagen måtte anvisa medel å tillhopa 161 224 kronor för anställande vid Stockholms högskola fr. o. m. budgetåret 1957/58 av 2 biträdande lärare och 2 förste assistenter samt 1 förste amanuens i matematik, 1 biträdande lärare i teoretisk fysik med mekanik, 1 pedagogisk lektor i litteraturhistoria med poetik, 1 pedagogisk lektor i stället för biträdande lärare samt 1 lektor i engelska språket, ävensom 1 lektor och en tredje amanuens i tyska språket.

Stockholm den 25 januari 1957

Bertil Mogård